

Anàlisi Socioambiental dels voltors a la vall d'Alinyà:

Evolució, Percepció i Viabilitat

Cuervas, Diego; Jiménez, Pere; Miranda, Diego; Sabater, Oriol

Tutor: M. Boada

Projecte Llicenciatura Ciències Ambientals Universitat Autònoma de Barcelona

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Abstract: The property of La Muntanya d'Alinyà (Alinyà's Mountain) is the one and only place in the world where you can find the four different kind of vultures existing in Europe (*Gyps fulvus*, *Neophron percnopterus*, *Gypaetus barbatus* and *Aegypius monachus*). Now people are leaving the small town of Alinyà and they're also getting old without a regeneration. Livestock has been through many years the main traditional primary economy sector. If livestock disappears in this town, vultures will be seriously affected. The recent intervention of the foundation FTP (Fundació Territori i Paisatge) has marked the way these vultures can exist in Alinyà and their future there. On the other hand, the laws have been very strict with these people who live from livestock, until short time ago, so that they must not leave any dead animal anywhere. This fact affects also, in a negative way, the population of vultures. Now the future seems to have a touristic way in Alinyà.

Resum: *Anàlisi socioambiental dels voltors a la vall d'Alinyà: Evolució, Percepció i viabilitat.* La finca de la Muntanya d'Alinyà és l'única zona del món on es poden observar les quatre espècies de voltors europeus: voltor comú (*Gyps fulvus*), voltor negre (*Aegypius monachus*), aufrany (*Neophron percnopterus*) i trencau (*Gypaetus barbatus*). Davant el problema de l'abandonament del poble i de l'envelliment de la població es planteja una alternativa de futur vers a una economia no tant basada en la ramaderia i l'agricultura, que són les activitats agropecuàries tradicionals a la zona. La recent intervenció de la Fundació Territori i Paisatge ha determinat, en gran part, el futur d'aquestes aus a Alinyà. Per una altra banda, les normatives vigents eren molt restrictives, fins fa ben poc, sobre l'aprofitament per part dels voltors de les restes d'animals morts provinents de la ramaderia. Ara neix una nova perspectiva de futur de tipus turístic.

INTRODUCCIÓ

La vall d'Alinyà, és a dia d'avui l'únic indret d'Europa que presenta les quatre espècies de voltors nidificants del continent, en gran part, gràcies als esforços realitzats des de la Fundació Territori i Paisatge (FTP), que l'any 1999 començà a treballar a la zona per fer possible aquesta singularitat faunística.

La vall s'ha vist sotmesa en els últims anys a un despoblament sistemàtic, lligat a un abandonament del camp en favor de les ciutats. Aquest procés en conjunció a canvis legislatius provocats per l'aparició de l'encefalopatia espongiforme bovina (EEB), van tenir un impacte advers sobre les poblacions de necròfags, que van veure reduïda la disponibilitat de menjar a arrel d'aquests canvis normatius.

Les activitats humanes han donat lloc a un mosaic naturalitzat on l'home ha passat a ser un engranatge més dins d'aquest hàbitat, mantenint les pastures i prats de dall i regulant les poblacions de grans herbívors o omnívors, com seria el cas del porc senglar. Tot i això, l'abandonament del món rural obre les portes a un futur incert per als voltors i per a la pròpia vall.

En resposta, aquest projecte pretén analitzar l'evolució de la vall i tots els agents que hi interaccionen amb la comunitats de carronyaires, ahora que recull les percepcions dels habitants

d'Alinyà, per així poder analitzar la viabilitat d'un desenvolupament turístic sostenible a la vall, on els voltors suposarien el principal atractiu. De manera que aquest document planteja un desenvolupament econòmic de baixa densitat i respectuós amb la vall basat en l'ecoturisme, mitjançant el qual es resoliria el problema de la despoblació a Alinyà i acostaria el sistema a un nou equilibri, on la conservació dels voltors esdevé una estratègia de futur econòmicament rentable.

La conservació no té perquè suposar una despesa econòmica, així ho exposa en Jordi Sargatal, exdirector de la actualment extinta FTP: "*Als espais s'ha d'invertir, però perquè siguin coses sostenibles s'ha d'aconseguir que els espais protegits siguin un motor de desenvolupament*" (com. verb.).

ANTECEDENTS

La Vall d'Alinyà, situada a la comarca de l'Alt Urgell, província de Lleida, entre al Vall del Segre i la Serra del Cadí. Ocupa unes tretze mil ha, mida aproximada de la conca hidrogràfica del riu Perles, afluent del riu Segre.

Ubicada a la serralada Prepirinenca, és una vall axial, encaixada i voltada de contraforts. Indret amb una alta complexitat geològica degut a la falla transcorrent del Segre.

Factors abiòtics i biòtics

Respecte a la flora, la vall d'Alinyà presenta una diversitat destacable, podent trobar fins a 931 tàxons, a més de 51 unitats de vegetació (ICHN). Respecte a la fauna, han estat identificades 254 espècies de vertebrats, de les quals, 15 són de peixos (10 d'elles introduïdes), 8 són amfibis, 12 són de rèptils, 35 de mamífers i 182 d'ocells. Diversos factors físics són els responsables de la gran riquesa florística i faunística que la vall mostra:

- La ubicació geogràfica: Àmbit submediterrani humit situat en una zona de transició bioclimàtica. T. mitjana anual de 12°C
- La marcada variació altitudinal (de 600 a 2.400 m), unida a un relleu trencat on es barregen orientacions obagues i soles.
- La natura calcària del substrat, comuna al conjunt dels Prepirineus, permet l'aparició d'espècies calcícoles que no es troben en els Pirineus axials degut a la natura silícica del sòl.

A la vall trobem espècies amenaçades i en perill d'extinció com són el trencau (Gypaetus barbatus) i el voltor negre (Aegypius monachus), tots dos reintroduïts. Gràcies a aquestes reintroduccions la vall és l'únic indret Europeu on aniden els quatre grans voltors del continent. Per tant, també podem trobar el voltor comú (Gyps fulvus) i l'aufrany (Neophron percnopterus).

La Vall d'Alinyà, situada a la comarca de l'Alt Urgell, província de Lleida, entre al Vall del Segre i la Serra del Cadí. Ocupa unes tretze mil ha, mida aproximada de la conca hidrogràfica del riu Perles, afluent del riu Segre.

Ubicada a la serralada Prepirinenca, és una vall axial, encaixada i voltada de contraforts. Indret amb una alta complexitat geològica degut a la falla transcorrent del Segre.

Factors antròpics

La població de la vall ha sofert una continuada davallada des de fa més de 30 anys degut a la migració cap a grans nuclis urbans i a l'abandonament dels sectors agrícoles i ramaders per l'alt cost i el baix rendiment. Tanmateix, es produeix un canvi dins la tendència a partir de l'any 2006, punt de mínima població, amb 254

hab. El 2012 la població de Fígols – Alinyà és de 278 habitants (IDESCAT).

La principal activitat econòmica a la vall és el sector primari on la ramaderia de carn és l'activitat econòmica predominant al municipi. Les explotacions més destacades són les bovines i ovines. El 1991 el 36% de la població és dedicava a l'agricultura i un 20% als serveis. El 2001 aquesta tendència canviava essent al voltant del 26% i el 38% els que es dediquen a l'agricultura i els serveis, respectivament.

La FTP

El 1999 la Fundació Territori i Paisatge (FTP), provinent de l'obra social de Caixa Catalunya, actualment Catalunya Caixa, comprà 5352 ha a la vall d'Alinyà, essent aquesta la finca privada més gran de Catalunya. La finca forma part d'una Reserva Nacional de Caça (RNC) i la Xarxa Natura 2000, fet que li dona a tot el territori un grau d'especial protecció de la natura. La FTP, actualment extingida, es dedica a la vall a la gestió i protecció del territori mitjançant una planificació i estudis de base. Executaren a la vall:

-Un Pla Director d'Usos i Gestió (ERF, 2001), amb una proposta d'ordenació dels usos i un pla d'actuacions a desenvolupar, entre d'altres.

-Un Pla Tècnic de Gestió i Millora Forestal (2003), amb la recuperació de pastures i cultius farratgers, aclarides i franges perimetrals de prevenció d'incendis, i un projecte de planta de producció de combustible i d'aprofitament de la massa forestal, entre d'altres.

-Una Proposta de Parc Ramader (parc viu, 2004), amb un foment de la ramaderia extensiva, entre d'altres.

-Un Estudi de Dinamització Socioeconòmica, amb plans d'actuació, assessorament i convenis de col·laboració amb els habitants i propietaris, entre d'altres.

-Un Estudi dels Sistemes Naturals (2004, ICHN), que va representar desenvolupar un estudi de base en la zona realitzat per 18 equips d'experts durant 2 anys, i que s'ha publicat amb el títol Els Sistemes Naturals de la Vall d'Alinyà.

-Programa de Seguiment de Fauna i en la Reintroducció de Fauna Salvatge.

De totes les actuacions planificades per la Fundació, l'única actualment activa és la Gestió i Conservació de la Biodiversitat, concretament en el Programa de Seguiment de Fauna i en la

Anàlisi Socioambiental dels voltors a la vall d'Alinyà:

Evolució, Percepció i Viabilitat

Projecte Llicenciatura Ciències Ambientals

Universitat Autònoma de Barcelona

Reintroducció de Fauna Salvatge, la Reintroducció del voltor negre (*Aegypiusmonachus*), realitzada amb la col·laboració del Departament de Medi Ambient i Habitatge, de la Generalitat de Catalunya, DMAH, a través de la RNC de Boumort. Per executar aquesta reintroducció i el seguiment de la població de voltors s'aprofita un punt d'alimentació suplementària, PAS, per a aus necròfages, en principi destina a la recuperació del trencalòs. Fins el 2010 és van alliberar 26 exemplars de voltor negre. Actualment, la fundació gestora del programa i de la finca d'Alinyà és al Fundació Catalunya – La Pedrera, FCP.

OBJECTIUS

Objectius generals

- Realitzar un anàlisi socioambiental dels voltors de la vall d'Alinyà.
- Analitzar l'evolució de les poblacions de necròfags i la percepció actual dels alinyencs, per tal de plantejar un desenvolupament ecoturístic sostenible per la vall d'Alinyà

Objectius específics

- Relacionar l'evolució de la legislació relativa a necròfags amb l'evolució de les poblacions de necròfags.
- Identificar les relacions existents entre els ramaders i caçadors de la vall amb els voltors alinyencs.
- Descriure com ha evolucionat la percepció humana vers els voltors.
- Caracteritzar la percepció dels habitants de la vall respecte els voltors i la implantació d'una activitat turística sostenible a Alinyà.
- Realitzar una matriu DAFO que analitzi la viabilitat d'establir un negoci turístic ornitològic a la finca d'Alinyà, mitjançant el diagnòstic dels punts forts i punts dèbils.
- Proposar una estratègia d'acció que ajudi a establir una activitat turística de baixa densitat a la població d'Alinyà.

METEDOLOGIA

El mètode de treball té el propòsit de permetre una evolució del projecte clara i per fases, des de la recerca fins a la síntesis.

- En primera instància es va organitzar el grup, fent una aproximació als horaris i terminis del projecte.
- Seguidament es va dur a terme un procés de recull d'informació, fent ús de llibres, articles, documents i pàgines web, per tal de documentar les quatre espècies de voltors, i les característiques físiques i biòtiques de la vall d'Alinyà.
- Posteriorment van tenir lloc les tasques de treball de camp, on; i a enquestar a part dels alinyencs. D'altra banda, es va realitzar una guaita en un *hide*.

Es va procedir a entrevistar ramaders, caçadors i experts en voltors mitjançant entrevistes semiestructurades, que combinen preguntes dirigides i obertes. La realització i l'enregistrament d'aquestes, a tots els ramaders de la vall (cinc) i als presidents de les dues associacions de caçadors que poden caçar actualment a la finca, van tenir lloc al Ribatell, l'actual centre d'informació de la vall. Pel que fa als experts, les entrevistes es van dur a terme en diferents indrets, intentant facilitar la tasca als entrevistats. Així doncs, l'enregistrament de les paraules de l'Aleix Millet va tenir lloc a Alinyà, les d'en Salvador Filella a Barcelona i les d'en Jordi Sargatal a l'Estartit.

Es va recorre a enquestes descriptives de resposta tancada, recurs utilitzat amb la població de la vall. La realització d'aquesta tasca es va fer de forma directa, aturant a la gent que passava pels carrers de l'Alzina i de Llobera, urbanitzacions que pertanyen a Alinyà. Aquesta estratègia es deguda a la coincidència d'una defunció el dia de presa de dades.

Per últim, va tenir lloc una guaita per a voltors al *hide* de Tarrés, que va permetre obtenir material fotogràfic de primera qualitat.

- Finalment es va procedir a l'anàlisi dels resultats recaptats, que ens va permetre obtenir les conclusions. El tractament de les entrevistes ha consistit en la transcripció manual d'aquestes, mentre que les enquestes han estat sintetitzades fent ús de gràfics. En

Anàlisi Socioambiental dels voltors a la vall d'Alinyà:

Evolució, Percepció i Viabilitat

Projecte Llicenciatura Ciències Ambientals

Universitat Autònoma de Barcelona

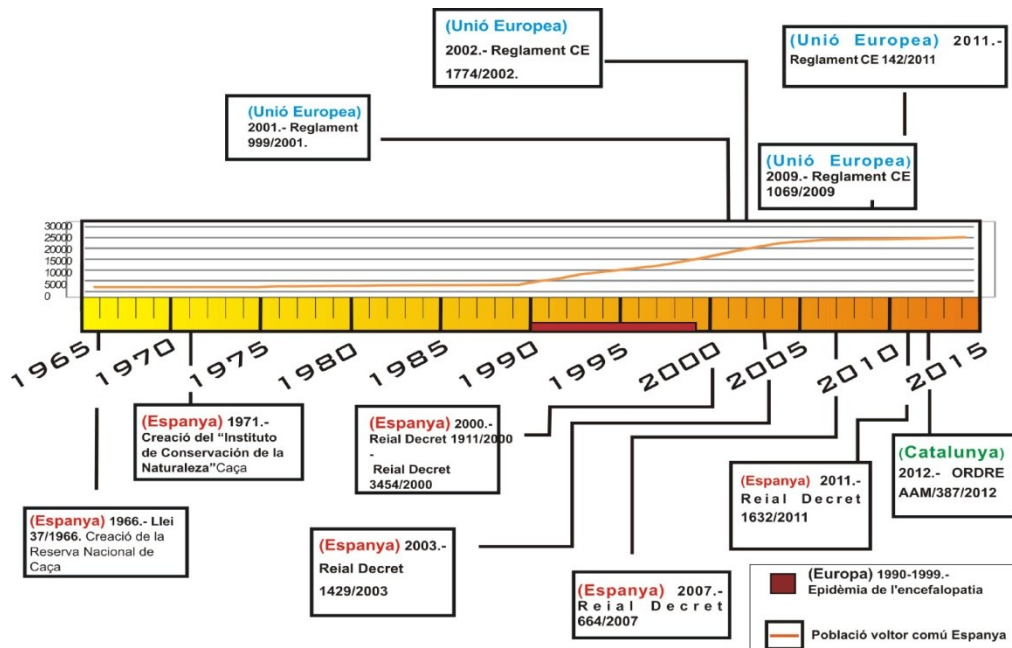

Figura 1: Evolució població vultur comú (Espanya) dins de l'aparició de noves normatives.

conjunt permeten estudiar la percepció respecte els voltors de diferents agents socials de la finca.

Pel que fa als censos i estimacions, es procedeix a la seva representació gràfica mitjançant, per tal d'obtenir tendències poblacionals de voltors, permetent així analitzar la seva evolució.

DIAGNÒSIS

Aquesta diagnosi és basa en tres grans apartats, la primera, l'evolució dels voltors i la relació d'aquests amb diferents aspectes i interrelacions, tant humanes, com biològiques. Un segon punt, molt més antropològic, com és la percepció de l'home vers aquestes aus, fent èntasis en la percepció des de l'antiguitat, la percepció actual i futures. El tercer i últim punt de la diagnosi és el de la viabilitat i plantejament futur de la vall, on els voltors actuen com atractors del turisme i així dinamitzar la zona.

Evolució i cronologia dels voltors respecte les normatives Europees, Espanyoles i Catalanes.

- A Espanya

Es pot observar en la Figura 1 com la població de voltors entre els anys 60 fins els 90 pateix un creixement molt lleuger. En aquest anys no hi

havia lleis de protecció específiques per aquets animals.

No és fins els anys 90 quan s'aprova el *Reial Decret 439/1990* on es crea el catàleg d'espècies protegides on s'incorporen el trencaòs, el vultur negre i el vultur comú. A partir de llavors la població de voltors experimenta un creixement exponencial i em poc més de 10 anys duplica la seva població. Aquest fet succeeix al temps que ha Europa pateix l'epidèmia de l'encefalopatia espongiforme bovina.

Posteriorment a partir del 2000, després de veure que l'encefalopatia era transmissible a les persones la Unió Europea va obligar a la recollida de qualsevol animal mort, per a la seva posterior destrucció, *Reial Decret 1911/2000 - Reial Decret 3454/2000*. Això hagués pogut ser un dràstic tall en el subministrament d'aliment de la població de necròfags provinent de la ramaderia. Per sort per els voltors, en poc més d'un parell d'anys, es va classificar el tipus d'animals morts i es va permetre que alguns d'aquets fossin utilitzats en certs punts on es feia la reintroducció d'espècies de necròfags, (*Unió Europea*) 2002.- *Reglament CE 1774/2002*. Així es van formar els Punts d'Alimentació Suplementaris.

Actualment tot hi que les lleis afavoreixen l'alimentació dels voltors i el seu augment, el creixement de la població ha disminuït, degut a la concentració de la població de voltors en les zones

propres a aquets PAS, i que l'especie arriba a la seva capacitat de càrrega per aquesta zona.

- A Catalunya

El cas de Catalunya és una mica diferent que el de la resta d'Espanya. A Catalunya la població de voltors no ha parat de créixer en els últims 30 anys, de forma especialment pronunciada els últims 10 anys.

Abans dels anys 90 la població catalana de voltors comparteix la tendència de creixement de la població espanyola. És a partir dels anys 90 que la població de voltors creix exponencialment amb unes tendències molt semblants a les espanyoles. Ara bé, mentre que la població espanyola a partir del 2000 tendeix a una estabilització, a Catalunya es segueix el creixement exponencial que duia fins aleshores.

Aquest creixement continuu en els últims 10 anys s'atribueix a la feina ben feta duta a terme per els responsables dels diferents PAS de Catalunya.

Actualment a Catalunya va ser aprovat l'*ORDRE-AAM/387/2012* per a gestionar i ordenar la no retirada de cadàvers animals i la formació de canyets en el territori. Permetrà deixar els cadàvers dels animals morts a zones de més de 1400m als ramaders amb explotacions d'animals domèstics de les espècies bovina, ovina, caprina i equina que no siguin objecte d'aprofitament intensiu i que estiguin ubicades en zones de protecció per a l'alimentació d'espècies d'ocells necròfags d'interès comunitari. Aquest pot marcar un punt d'inflexió i la posició d'inici de la nova forma de gestionar l'alimentació de les aus necròfages.

Evolució socioambiental de les poblacions de voltors.

- Demografia i activitat econòmica

Tenint en compte que a la vall existeix una tradició majoritàriament ramadera i agricultora de la població, es podria dir que l'evolució demogràfica té una forta relació amb la presència de la ramaderia i, en conseqüència, també amb gran part de l'alimentació que les poblacions de voltors de la zona reben de l'activitat ramadera. L'evolució demogràfica de la vall denota un abandonament paulatí del poble per part dels seus habitants ja que la tendència és clarament negativa des de l'any 1945. El descens de població i l'envelliment de la mateixa van acompanyats d'un descens evident en la superfície conreada i en la dedicada a la pastura. Els camps de conreu abandonats, en principi, van servir per la pastura ja que tenien una varietat més gran d'herbes, cosa que enriqueix el

farratge present a la zona. Aquest fet es deu representar un guany inicial en camps de pastura però posteriorment aquests camps anaven cobrint-se de matolls i acabaven tornant a ser bosc. El creixement forestal representa, a banda d'un segrest hídric, la disminució d'hàbitats presents a la zona i, per tant, també una disminució de la diversitat en la flora i la fauna, cosa que pot repercutir negativament sobre l'alimentació potencial dels necròfags. La ramaderia es va convertint paulatinament en una activitat econòmica cada vegada més difícil de mantenir a la vall d'Alinyà, amb una tendència negativa i amb un futur bastant incert.

- Població, administracions i caça.

La baixada constant de població també té un efecte negatiu sobre la caça que es realitza a la vall ja que el nombre de caçadors baixa. Tot i així, molts caçadors encara no sent residents a la vall desenvolupen tasques de caça ja que consten empadronats a Alinyà, o bé, en són familiars de residents. "Abans els voltors seguien el llop amb la certesa que tard o d'hora trobarien menjar, actualment ens segueixen als caçadors quan fem la batuda del senglar" (Celso Grau (caçador i president Associació de Caçadors d'Alinyà), comunicació oral). "Degut a que aquí tenim un territori molt inclinat, sovint ens trobem amb que és molt complicat poder portar les peces caçades fins a les carreteres i fins als vehicles, per la qual cosa moltes vegades abandonem l'animal caçat" (Lluís Betriu (caçador), comunicació oral). Des de la creació de la Reserva Nacional de Caça del Cadí, l'any 1966, destinada a protegir l'isard (*Rupicapra pyrenaica pyrenaica*), que la població d'aquesta espècie ha tingut un creixement vertiginós, només interromput per una greu davallada del 70% de la població provocada per una infecció de pestivirus durant els anys 2004 i 2005 (Ricard Casanovas, 2010), que va provocar la mort d'aproximadament uns 1390 isards, que van suposar una abundància extraordinària d'aliment per als voltors que van poder reproduir-se més fàcilment durant aquests dos anys.

- La desaparició del llop.

Un altre factor socioambiental important que ha afectat i afecta les poblacions de necròfags és, tal i com s'ha mencionat anteriorment, la desaparició del llop. Aquesta desaparició, provocada per l'espècie humana, afecta als voltors de dues maneres. La primera és la desaparició d'aquest depredador com a tal, ja que els necròfags, en condicions salvatges, reben una quantitat

Anàlisi Socioambiental dels voltors a la vall d'Alinyà:

Evolució, Percepció i Viabilitat

Projecte Llicenciatura Ciències Ambientals

Universitat Autònoma de Barcelona

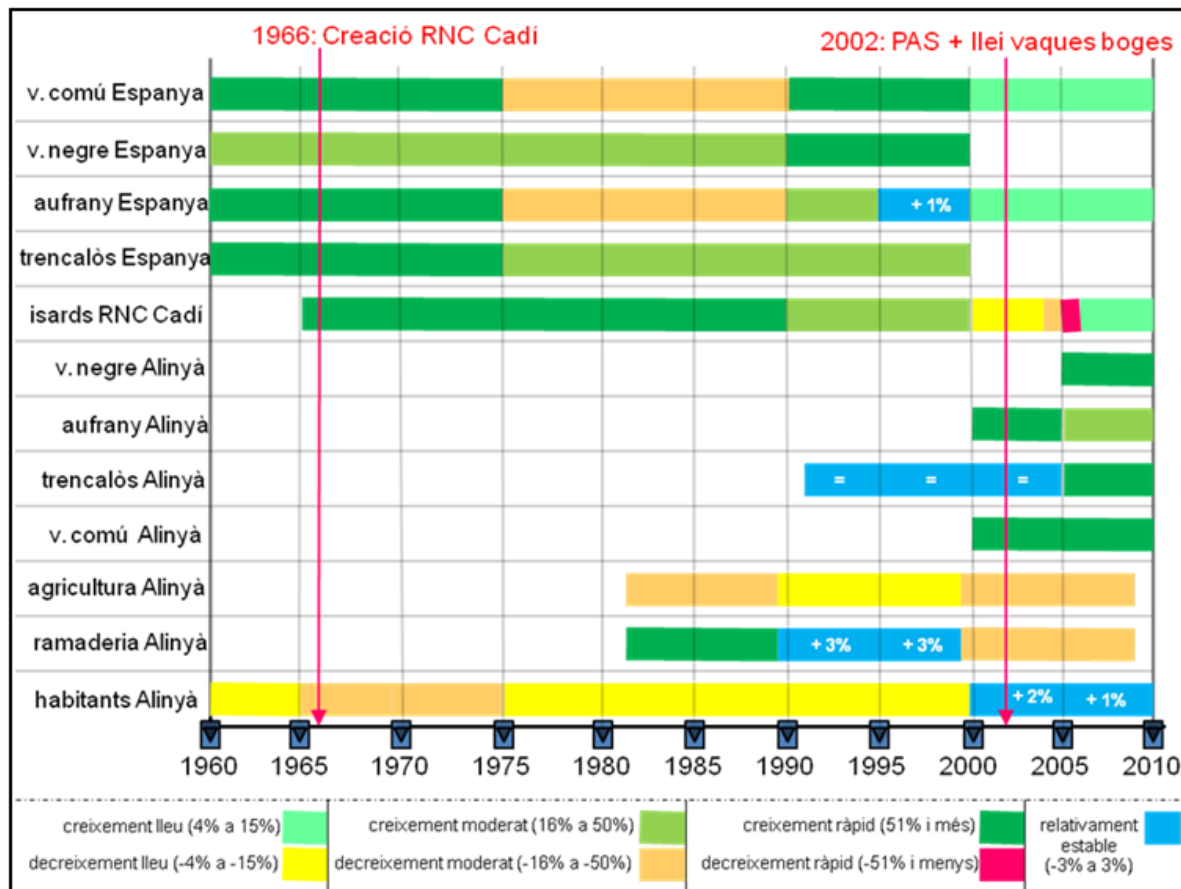

Figura 2. Esquema de les tendències durant els darrers 50 anys en el nombre d'habitants de la vall d'Alinyà, les diferents poblacions de tenders, tant a Espanya (estimacions del nombre de parelles) com a la finca d'Alinyà i el seu entorn (individus nidificants expressats en línies discontinuïtes), les poblacions d'isards a la RNC del Cadí, l'agricultura i la ramaderia de la mateixa finca (expressades en superfície (ha)).

Font: elaboració pròpia a partir de dades de Bijleveld (1974); 1975, Garzón (1977); 1989, F. De Juana (1989); 1997, Purroy (1997); 2003, Martí & Del Moral (2003); 2008, Programas de seguimiento SEO/BirdLife 2008 (2010), Fundació Territori i Paisatge (1992-2010), Idescat (1960-2010), i Ricard Casanovas, 2010.

important de la seva alimentació a través d'aprofitar les restes dels atacs que els depredadors realitzen amb èxit sobre d'altres animals salvatges. L'altra manera en que la desaparició del llop afecta als necròfags és el com va desaparèixer. L'espècie humana, considerant al llop un ferm competidor, s'ha encarregat de dur a terme una persecució sistemàtica i encaminada a l'extermini d'aquest depredador, i liderada i incentivada per les diferents administracions. Els mètodes més utilitzats per la cacera del llop eren llaços, verins, paranyis varis, armes de foc, i inclús crema de boscos (Manent, A. 2004). La revolució industrial comportà que a Catalunya, a partir de la segona meitat del segle XIX, augmentés de forma considerable la desforestació, la construcció d'importants infraestructures, l'explotació agrícola i els camps de conreu. Es van anar destruint els ecosistemes naturals del llop, i també els dels

voltors. "Els enverinaments també anaven dirigits cap als voltors ja que, en no poder treure cap aprofitament cinegètic, alimentari, etc, els voltors eren considerats animals inservibles i feristels o "alimanyes que s'havien d'eliminar" (Salvador Filella (reconegut naturalista) com. verb.).

- La Fundació Territori i Paisatge.

La FTP, com a propietària i gestora de la finca de la Muntanya d'Alinyà, va proposar la creació d'un *parc ramader* com a eix de gestió de la finca i per esdevenir un instrument bàsic en el manteniment d'una activitat complexa en declivi des de fa molts anys. Aquesta proposta pretenia desenvolupar l'activitat ramadera com a eix que dona sentit i potencia la resta de les activitats en un marc de sostenibilitat, de suport econòmic als habitants de la vall i de preservació dels ecosistemes. Dins del projecte de recuperació de fauna, cap a finals de l'any 2002, destinat a la recuperació del trencalòs,

es va inaugurar a la finca de la Muntanya d'Alinyà un punt d'alimentació suplementària (PAS). L'èxit del PAS com a atractor també es va veure reforçat per l'èxit obtingut sobre els exemplars que nidificaven a la zona de la finca i el seu entorn. Però, per una altra banda, aquest paper tant important del PAS en l'alimentació dels necròfags ha tingut un resultat contraproduent. Aquest és el creixement i concentració de molts exemplars de voltor comú en la zona que, entre d'altres coses, afecta tant la percepció dels habitants sobre la presència d'aquests necròfags a la vall, com l'elevada competència que representa aquesta massificació de voltors comuns cap a les espècies de necròfags menys nombroses com són les altres tres espècies presents (trencalòs, voltor negre i aufrany).

Percepció dels voltors

Els voltors han estat representats des de l'antiguitat a la cultura humana a través d'una simbologia o una sèrie de conceptes simbòlics, que han sigut utilitzats en esoterisme i religió. Tant és així, que les cultures que es trobaven en contacte amb els voltors atorgaven als necròfags certs poders i capacitats especials. S'observa una simbologia que confereix a aquests necròfags connotacions positives en la gran majoria dels casos, mostrant que en l'antiguitat les cultures que hi van conviure no els percebien com a animals perjudicial, sinó tot el contrari.

La percepció que tenen les societats modernes dels voltors contrasta bruscament. En el passat els necròfags eren respectats pel seu paper de neteja, beneficis per la natura, mentre que avui en dia aquest mateix rol és el que els dona mala fama, ja que pot arribar a interferir amb les activitats humanes, com seria el cas de la ramaderia. D'aquesta manera es pot veure que l'acció d'alimentar-se de carronya resulta ser un mur infranquejable en una cultura sensiblement desarrelada de la natura, com es la nostra, incapaç de veure per sobre d'aquesta paret de prejudicis, desinformació i interessos econòmics. A la literatura i a les frases populars del nostre entorn, quant definim a un voltor pensem en algú oportunista, cobdiciós, voraç i repugnant.

- Els alinyencs

La F.T.P. tenia clar que era fonamental obtenir l'aprovació de la gent de la vall abans de realitzar qualsevol intervenció, per això es *compra el territori i es comença a parlar amb la gent de la vall per tenir-los en compte, i es comença a planificar el que volem fer* (Sargatal, com. verb.).

Mitjançant les enquestes realitzades podem veure que la població de la vall té un bon coneixement del voltor comú, voltor negre i el trencalòs però un dèficit de coneixement del aufrany. El 94% opinen que els voltors no són cap problema per la vall però un 29% creuen que han petit un excessiu desenvolupament demogràfic. Però en general, 59%, no han sentit mai notícies negatives sobre els voltors i no creuen que siguin perillosos, 59%. Aquest fet contrasta, al comparar les notícies de premsa que es poden veure en els mitjans públics, les quals generalment són negatives. Els alinyencs a més a més expressen el seu suport a una obertura de la vall al turisme ecològic i al turisme ornitològic, aprofitant la presència de les grans aus necròfagues en els seu territori.

- Els ramaders

La percepció dels ramaders, és un factor molt important, degut als atacs de les aus necròfagues a ramats, que es poden llegir-ne nombroses notícies informatives dels últims anys. A les entrevistes realitzades, es pot observar el seu bon nivell d'informació i el seu alt nivell d'acceptació respecte aquestes aus. Expliquen que els atacs dels necròfags són normalment sobre caps recent nascuts, o altre animals que acostumen a trobar-se debilitats i vulnerables. Per ells seria bo afavorir la recuperació de les espècies de necròfags minoritaris i s'ha de vigilar amb l'alta població de voltor comú.

- Els caçadors

Els caçadors mitjançant les entrevistes veuen els voltors com un benefici per la vall, al eliminar els cadàvers i al ser una possible font atractora de turisme. Destaquen la important tasca realitzada per Aleix Millet, tècnic gestor del PAS. Persona amb la qual tenen molt de contacte degut a la gestió de les despulles de certes peces de caça no aptes per el consum. Peces, eliminades com aliment suplementari per els necròfags en el PAS. Alerten però de la densitat de voltors i no saben que passaria si els desapareguessin les seves fonts d'aliment.

- El futur

Dels punts anteriors, i de les enquestes realitzades i alguns dels comentaris que els seus enquestats realitzaven es poden extreure tres punts de conflicte, segons la percepció de les persones de la vall respecte les aus necròfagues (com. verb. enquestats). Aquest són:

- L'alta densitat de voltors comuns a les zones properes al PAS quant s'ha efectuat un abocament, on s'acumulen entre 200 i

300 exemplars, impressiona i causa mal estar.

- La gran proximitat visual d'aquests grans aus als nuclis urbans, degut al seu gran nombre i a la seva envergadura, també impressiona i causa cert impacte.
- La desaparició del PAS i la del seu gestor, és una possibilitat que causa incertesa sobre l'actuació dels nombrosos voltors famolencs i sense la dosi de menjar regular aportada en aquest.

Aquestes percepcions negatives poden ser corregides gràcies a la nova ORDRE AAM/387/2012, però aquesta a més a més pot aportar altres beneficis.

Beneficis per els necròfags:

- Dispersió de la població per el territori augmentant el seu habitat.
- Augment de les possibilitats de trobar aliment.
- Disminució de la competència per l'alimentació interespecífica (J.Sargatal, com. verb.) amb els de les espècies competidores.

Beneficis per els ramaders (A.Millet, com. verb.):

- Estalvi econòmic al no pagar l'assegurança ramadera obligatòria per eliminar els cadàvers d'animals morts. Cada ramader paga anualment 50-200 euros per l'assegurança, depenent del tipus d'animal i la quantitat de baixes.
- Major comoditat al poder autogestionar ells mateixos els canyets.
- Més sensibilització, respecte els voltors i la seva funció en el ecosistema amb equilibri amb els humans.

Beneficis per la resta del territori de català:

- Augment de la biodiversitat de certes zones del territori català davant la possibilitat de l'expansió i dispersió de les espècies necròfagues per el territori.
- Obertura d'altres territoris catalans al turisme ornitològic, degut a la expansió de les aus necròfagues i per l'interès d'aquest sector sobre algunes d'aquestes, com el voltor negre i el trencalòs.

- Anualment, el cos ambiental de venir a recollir els 30 caps de bestia que es moren a la vall d'Alinyà és de 1,7TCO₂/any. Per tant, la nova normativa pot ajudar a evitar l'emissió d'aquesta xifra de gasos d'efecte hivernacle, al evitar el transport de les baixes d'animals de les explotacions ramaderes de la vall.

Beneficis respecte la percepció de la població d'Alinyà

- Pèrdua de les pors i de la desconfiança envers els necròfags al disminuir les densitats d'aquests en els punts d'alimentació al millorar la seva dispersió per el territori.
- Pèrdua de la por respecte la possibilitat de desaparició del PAS d'Alinyà i la figura del seu gestor, al tenir ells la possibilitat de crear i gestionar el seu propi canyet i al haver una major quantitat de canyets per el territori dispersant-se, d'aquesta manera, els necròfags per altres zones veïnes.

Viabilitat dels voltors

Es planteja un futur escenari per a Alinyà, on l'ecoturisme fos el principal motor econòmic de la vall; sense deixar de banda el sector primari, fortament arrelat a la zona. En aquesta tessitura, els voltors tindrien un paper important actuant com a principal actiu turístic de la vall.

A partir de la informació recaptada, s'ha realitzat una matriu D.A.F.O. Taula 1.

Gràcies a tota la informació exposada a la diagnosi i a la matriu D.A.F.O és pot veure que:

Es té l'acceptació d'un turisme respectuós per part dels alinyencs i l'existència dels equipaments necessaris per dur a terme aquesta iniciativa.

La vall compta amb un gran potencial ecoturístic, que en materialitzar-se donaria lloc a la creació de llocs de treball que fixarien població a la vall, rejuenint així Alinyà.

La vall presenta un marcat sector primari, el qual avui en dia es troba en recessió degut a les múltiples pressions que obliga a pagesos i pastors a abandonar la seva activitat. Considerant la bona integració dels necròfags en aquest sector, una bona estratègia seria comerciar directament des d'un establiment que es trobi a la mateixa vall i que compri el producte directament al productor i el vengui com a producte propi d'Alinyà, de manera que tots els beneficis repercutirien sobre els alinyencs.

Les espècies de voltors menys nombroses d'Alinyà s'haurien de veure beneficiades per l'entrada en vigor de l'ordre AAM/387/2012 que regula l'alimentació dels necròfags.

Taula 1: Matriu D.A.F.O. que analitza la realitat de la vall, contemplant una activitat turística sostenible a Alinyà. Font: pròpia.

ANÀLISIS INTERN	DEBILITATS	FORTALESES
	- Alinyà resulta ser una zona poc coneguda. - Accessos limitats. - Incertesa generalitzada davant una hipotètica clausura del P.A.S.. - Alt nombre poblacional de voltor comú en detriment de l'aufrany, el voltor negre i el trençalòs, que presenten poblacions molt més discretes. - Reduït grup d'alinyencs es mostra contrari als voltors i a qualsevol tipus d'activitat que alteri les seves rutines. - Han tingut lloc morts de voltors per part d'humans. - Possibilitat de que els voltors donin mort a un cap de bestiar afeblit.	- Presència de les quatre espècies de voltors europeus, que suposen un important atractiu turístic. - Infraestructures que permeten un turisme ornitològic ("Hide" de Tarrés, mirador de Sant Ponç, plafons informatius, ...). - Necròfags ben integrats en el sector primari de la vall, reportant beneficis econòmics als ramaders. - Il·lusió dels restauradors que presenten els equipaments necessaris. - Acceptació per part d'una ampla majoria dels alinyencs. - Gran potencial ecoturístic de la vall. - Creació de llocs de treball. - Fixació d'habitants que aturaria el despoblament que té lloc a la vall. - Baix cost. - Baix impacte ambiental.
ANÀLISIS EXTERN	AMENACES	OPORTUNITATS
	- Crisi econòmica. - Possibles variacions normatives que afectin a les poblacions de voltors. - Competència creixent. - Tractament sensacionalista de les notícies d'atacs de voltors als ramats.	- Turisme estranger aficionat al "birdwatching". - Mercat en alça. - L'ordre AAM/387/2012 regula l'alimentació dels necròfags hi hauria de suposar una dispersió d'aquests pel territori. - Venta de productes propis de la vall. - Creació de nous negocis vinculats al turisme.

En resum, es planteja la següent estratègia per a fomentar la implantació d'un sector turístic sostenible i de baixa densitat a la vall d'Alinyà:

- Planificar una oferta turística variada i sostenible per a la vall.
- Difondre la oferta turística de la vall, principalment encaminada a un turisme ornític estranger.
- Facilitar l'establiment a la vall de gent emprenedora.
- Donar sortida a la producció primària com a productes propis d'Alinyà directament des de la vall.
- Abocar la carronya al P.A.S. procurant dispersar i fragmentar el menjar, donant més possibilitats d'alimentar-se a les espècies més amenaçades i ajudant així a refermar el projecte turístic.

CONCLUSIONS

En aquest punt es recullen les conclusions obtingudes de la realització de l'estudi socioambiental dels voltors d'Alinyà.

1. La percepció humana vers els voltors es veu influenciada seriosament per la premsa, que en ocasions fa un tractament excessivament sensacionalista, revertint directament en la figura dels necròfags. Aquests poden arribar a ser vistos com animals especialment perillosos per al bestiar, quan animals com els gossos salvatges o els corbs han ocasionat la majoria de les molèsties patides pels ramaders alinyencs.
2. Aquest projecte deixa entreveure una nova problemàtica, l'aufrany és el més desconegut dels voltors d'Alinyà, cosa que podria tenir relació amb el fet que a dia d'avui és l'únic voltor europeu que presenta una tendència poblacional negativa. Si tenim en compte la percepció humana i l'evolució d'aquesta espècie, resulta evident la necessitat d'una gestió

adequada i la posada en marxa de noves mesures de conservació que reverteixin la tendència i assegurin la continuïtat del més petit dels nostres voltors.

3. Els alinyencs es mostren receptius a la implantació d'una activitat turística sostenible a la vall que revifi la zona, les infraestructures necessàries per a dur-la a terme ja estan llestes i les primeres ofertes turístiques comencen a aparèixer. En qüestió d'anys es molt probable que aquesta activitat es vegi incrementada, de manera que per agilitzar aquesta transició, seria adequat planificar una oferta turística variada i respectuosa amb la vall que respecti als seus habitants.
4. L'abandonament progressiu del poble d'Alinyà durant els darrers 60 anys, sumat a l'envelliment accentuat dels seus habitants i l'escarpada orografia, provoquen una decadència constant de les activitats econòmiques agropecuàries, especialment de la ramaderia i, per tant, plantegen un canvi en l'economia, el paisatge, i en les interrelacions entre l'home i els voltors que no tindran un aport alimentari tant basat en la ramaderia local.
5. La caça, al contrari que les activitats agropecuàries, es mostra com una activitat amb més futur gràcies a que les figures de protecció ambiental vénen gestionant, des de fa anys, una creixent i abundant fauna cinegètica a la zona. Aquesta activitat cinegètica i la seva regulació representen, potencialment, una gran font d'alimentació per als necròfags ja que, en desaparèixer el llop, l'home és ara l'únic depredador. De totes maneres, existeixen riscos cap a les poblacions de fauna cinegètica, com ara les conseqüències d'un aïllament relatiu originat per la pressió antròpica sobre el medi.
6. El PAS de la finca d'Alinyà ha estat un factor importantíssim en la supervivència de molts necròfags de dins i de fora de la

finca. A banda de la recuperació i manteniment de poblacions d'espècies en perill i amenaçades, el PAS també ha possibilitat la sobrepoblació del volor comú a la zona, cosa que ha influït negativament sobre la percepció humana de la seva presència. Aquesta massificació té unes perspectives de solució positives gràcies a la recent aprovació d'una nova normativa que promourà la dispersió arreu de Catalunya d'aquestes aus.

7. La FTP, seguint l'exemple d'una fundació estrangera, ha desenvolupat una gestió de revitalització socioambiental de la zona amb un èxit relatiu, i amb molts objectius aturats i encara per complir degut a l'estroncament de la mateixa FTP. La tasca d'educació ambiental i percepció socioambiental realitzada amb la població de la zona, per part de la FTP, permet un millor enteniment i acceptació de la recent evolució. La desaparició i estroncament de la FTP ha obeït, únicament, a una davallada i posterior reajustament econòmic i financer que, encara pot representar una amenaça cap a l'equilibri socioambiental d'Alinyà.

8. En la relació entre l'evolució de la legislació que afecta de forma directa o indirecta les aus necròfages, s'obté dos tendències paral·leles en un inici xo divergents els últims anys. S'ha de diferenciar dos models d'estudi, l'espanyol i el català.

a. L'evolució de la població de voltors a Espanya ha patit un creixement exponencial entre els anys 1990 i 2000, època on es crea el 1990 el Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades, i coincideix amb l'enfermetat de l'encefalopatia espongiforme bovina. A partir del 2000 s'obliga la retirada dels cadàvers del bestiar mort en el camp, i el creixement de la població pateix una davallada fins a tindre un

creixement semblant al dels anys anteriors al 1990.

b. La població de voltors a Catalunya té un comportament significativament diferent a la població espanyola. Fins el 2000 el comportament de les poblacions de voltors (volor comú, ja que el volor negre i el trencalòs són espècies en reintroducció) segueix les mateixes tendències que el model espanyol, la diferència recau apartí del 2002 i les creacions dels PAS, que tot hi ser creats per l'ús de les espècies en reintroducció, és un punt d'alimentació que utilitzen totes les aus necròfages. Degut a la creació dels PAS els voltors catalans podien seguir alimentant-se del bestiar mort de la ramaderia, i han seguit creixent exponencialment.

BIBLIOGRAFIA

Llibres

Ferrer, X.; Martínez-Vilalta, A. y Muntaner, J. (1986). *Aves. In: Història Natural de los Països Catalans*, Barcelona. Ed: Enciclopedia Catalana vol. 12.

Gonzalez, C. (2004). *Libro Rojo de la Aves de España*. Madrid. Ed: ICONA (Organismo Autonomo Parques Nacionales).

López, F (2009). *Atlas del turismo de Catalunya*. Mapa nacional de l'oferta i els productes turístics. Espanya. Ed: Generalitat de Catalunya.

Manent, A, 2004. *El llop a Catalunya: memòria, llegenda i història*. Ed. Pages. Barcelona.

Martí, R; Moral, J.C. (2004). *Atlas de las Aves Reproductoras de España*. España. Ed: Parques Nacionales.

Sargetal, J. (2004). *Els sistemes naturals de la vall d'Alinyà*. Treballs de la Institució Catalana d'Història Natural

Articles

Agencia EFE. (23-9-2008). "Buitres atacan y se comen viva a una vaca de parto y a su cría en Llessú". Diari La Vanguardia.

Agencia EFE, BERLIN. (22-6-2007). "Decenas de buitres leonados españoles sobrevuelan Alemania en busca de alimento". La Vanguardia.

Agencia EFE. (18-7-2012). "Dos presidentes de cotos de caza detenidos por envenenar aves". Diari El Mundo.

Aranda, A. (2010). "El plan de lucha contra el uso ilegal de veneno en Castilla - La Mancha". Foresta. 40.

Campos, M.A. (15-2-2001). "El ataque de los 'buitres locos". Diari El País.

Casanovas, R. (2010). "Estat de les poblacions d'isard a Catalunya". Àrea d'activitats cinegètiques, Generalitat de Catalunya.

De Juana, E. (2004). "Cambios en el estado de conservación de las aves de España, Año 1954 – 2004. Ardeola, 51(1), p. 19-50

Del Moral, J. C., Bermejo, A., Molina, B., Escandell, V. y Palomino, D. (Eds.) (2010). "Programas de seguimiento de SEO/BirdLife en 2008". SEO/BirdLife. Madrid.

Del Moral, J. C. (Ed.). (2009). "El buitre leonado en España. Población reproductora en 2008 y método de censo". SEO/BirdLife. Madrid.

De la Puente, J., Moreno-Opo, R. y Del Moral, J. C. (2007). "El buitre negro en España. Censo Nacional 2006". SEO/BirdLife. Madrid

Europa Press. (20-12-2011). "Investigadores piden abordar los ataques de buitres al ganado y el uso de cebos envenenados contra especies amenazadas". La Vanguardia.

Garcia, J. (2006). "El cabirol i la seva recuperació al Parc". Juny. El picot Negre. Revista informativa del Parc natural de Cadí-Moixeró, nº7, juny 2006

Generalitat de Catalunya. (2011). "Guia pràctica per al càlcul d'emissions de gasos amb efecte d'hivernacle (GEH)".

Generalitat de Catalunya. (29 de novembre de 2012). "ORDRE AAM/387/2012, de 23 de novembre de 2012, relativa a l'alimentació d'espècies necròfagues d'interès comunitari". DOG Num. 6264 –pag 59157 fins 59163.

Gonzalez, L.M.; Moreno, R. (2012). "Consecuencias de la nuevas normativas para la alimentación de la especies necrófagas". Quercus, 317, Juliol.

Jacho M, et al. (5 de juliol de 2010). "La gestión de los cadáveres. Recomendaciones prácticas para reducir el impacto ambiental en granjas porcinas".

Margalida, A.; Colomer, M.A. (2012). "Modelling the effects of sanitary policies on European vulture conservation". Scientific Reports. 2 : 753 | DOI: 10.1038 / srep00753.

Muez, M. (22-6-1997). "Unos expertos cuestionan los ataques de buitres a ovejas vivas en Navarra y el País Vasco". Diari El País.

Navarcorrena, N. (9-5-2012). "Los ganaderos exigen una solución a los ataques de buitres". El Periódico de Aragón.

López, J.M. (2011). "Situació de les espècies cinegètiques a Catalunya. Formació i assessorament al sector agroalimentari". Dossier Tècnic. nº53. Desembre.

López, J.R. (2012). Novembre 2012. "Els isards, com més diversos més sans". UAB Divulga. Ciència Animal. Revista de divulgació científica. Novembre

Pazos J.M. Monteiro R. 2009. "Implementación lexicográfica de los simbolos desde un enfoque multilingue e intercultural, el culturema buitre". In J.Kon Regional Eds. Tubingen G.Narr 339-350.

Perez de Ana, J.M. (2012). "Los buitres del País Vasco comen en vertederos". Quercus 317, Juliol.

Sense autor. (27-3-2009). "Els ramaders podran deixar bestiar mort a la muntanya per alimentar voltors". Diari Regió7.cat

Sense Autor. (27-2-2010). "Els ramaders lamenten que no s'actuï per evitar nous atacs de voltors". Diari Regió7.cat

Sense Autor. (14-12-2011). "Atac de voltors a ramat prop d'herbeset". Diari Comarquesnord

Visa. LL. (17-4-2012). "El ataque de un centenar de buitres causa la muerte de 35 ovejas en el Pirineo2. Diari el País.

Zuberogoitia, I. (2009). "El buitre leonado en Vizcaya". En, J. C. del Moral (Ed.). El buitre leonado en España. Población reproductora en 2008 y método de censo, pp. 151. SEO/BirdLife. Madrid.

Pàgines Internet

www.ecoturcat.cat

www.es.scribd.com/doc/27480740/25/El-buitre-y-la-lechuza

www.icc.cat

www.idescat.cat

www.gencat.cat

www.losarapiles.com/despues-de-la-batalla.php

www.ornitologia.org

www.rtve.es/alacarta/videos/el-hombre-y-la-tierra/

Documents no publicats

Bonet, A., Cárdenas, M., Cisteró. (2012) "Voltors: Víctimes o culpables?" Deontologia i veterinària legal. UAB.

Informes Anual Obra Social Caixa Catalunya . Fundació Territori i Paisatge, 2001 a 2010.

Millet, A. (2009) "Alimentació suplementària a la Vall d'Alinyà (Memòria 2009)" Treball d'investigació. Fundació Catalunya Caixa.

Millet, A. (2010). "Alimentació suplementària a la Vall d'Alinyà (Memòria 2010)" Treball d'investigació. Fundació Catalunya Caixa.

Millet, A. (2011). "Alimentació suplementària a la Vall d'Alinyà (Memòria 2011)" Treball d'investigació. Fundació Catalunya Caixa.

Millet, A. (2012). "Alimentació suplementària a la Vall d'Alinyà (Memòria 2012)" Treball d'investigació. Fundació Catalunya Caixa.

Rieradevall. J. (2011). "Documentació de l'assignatura Organització i Gestió de Projectes (OGP)", 3curs de CCAA. UAB.

Tewes, E., Saavedra, D., Sánchez, J.J., Sanmartí, R., Parés, P.M. (2005). "Estudi de viabilitat de la reintroducció del voltor negre (Aegypius monachus) a la muntanya d'Alinyà". Document inèdit. Fundación para la Conservación del Buitre Negro (BVCF).